

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับแนวคิดและปฏิริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ประกอบการต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น และศึกษาตัวแปร สถานภาพ เพศ ศาสนา อาชีพหลักของครอบครัว ภูมิภาค และสภาพความเป็นเมือง ว่ามีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมคั่งสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

การอภิปรายผลการวิจัยจะแยกอภิปรายเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 อภิปรายผลการสำรวจปฏิริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ประกอบการ ต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ

ตอนที่ 1 ปฏิริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ประกอบการต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น

จากการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถอภิปรายผลการวิจัยที่เสนอไว้ในตารางที่ 10 ดังนี้

1. นักเรียน ครู และผู้ประกอบการจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ และจะไม่มีการปฏิริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ ต่อพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และการบำเพ็ญประโยชน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความตระหนักว่า การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการบำเพ็ญประโยชน์เป็นพฤติกรรมที่ดีงาม ควรส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติอย่างมากในสังคมไทย เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยกันพัฒนาประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้เจริญก้าวหน้า เพื่อความอยู่รอดของประเทศ ถ้าคนไทยไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างเอาตัวเอาเปรียบ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยไม่คำนึงถึงการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมแล้ว ประเทศชาติอาจจะต้องสูญเสียเอกราชให้กับชาติอื่น ซึ่งเป็นเรื่องน่าย็นต้ออย่างยิ่งที่คนไทยได้เห็นความสำคัญของพฤติกรรมทั้งสองนี้เป็นอย่างมาก

2. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง อาจจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวก และอาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรม การคำนึงถึงความอาวุโส การแสดงความกตัญญูตเวที การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้อภัย การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ และการเกรงใจ แสดงให้เห็นว่าคนไทยตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมเหล่านี้ว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญ เมื่อกระทำแล้วมีโอกาสที่จะทำให้ได้รับผลกรรมทางบวกมากจึงมีปฏิริยาจริยธรรมในทางส่งเสริมพฤติกรรมเหล่านี้ ผลการวิจัยที่ปรากฏน่าจะเป็นเนื่องจากสภาพการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยที่เน้นค่านิยมในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งจะได้แยกกล่าวคือ

การคำนึงถึงความอาวุโส เป็นค่านิยมในสังคมที่คนไทยยึดถือกันมาช้านาน คนไทยมักสอนลูกหลานให้เชื่อฟังผู้ใหญ่หรือผู้มีอาวุโสกว่าว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในชีวิต "อาบนํ้าร้อนมาก่อน" เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เห็น สิ่งต่าง ๆ มากมาย กอรปกับความสูงอายุกวายนจะมีวิจารณ์ญาณในการคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลต่าง ๆ รอบคอบกว่า การเคารพเชื่อฟัง และการปฏิบัติตามแบบอย่างผู้ใหญ่มักจะไม่เกิดผลเสียหาย ดังคำกล่าวที่ว่า "เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด" ในปัจจุบันแม้สภาพบ้านเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปมากก็ตาม แต่ค่านิยมการคำนึงถึงความอาวุโสก็ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยไม่เปลี่ยนแปลง ดังผลการวิจัยของ เบญจมาศ ภูติพันธ์ (2515:110-112) อุทัย บุญประเสริฐ (2517:46) พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2520:118) สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ (2522:263) และ อرنันท์ บุญประสิทธิ์ (2522:62-65) ดังนั้นพฤติกรรมกการคำนึงถึงความอาวุโสจึงเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย

การแสดงความกตัญญูตเวที เป็นคุณลักษณะสำคัญของสังคมไทยยกย่องสรรเสริญและปรารภนาให้มีในตัวบุคคล ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่กล่าวแล้วข้างต้น อาทิเช่น เบญจมาศ ภูติพันธ์ (2515) ที่พบว่า ลักษณะค่านิยมที่บิดา-มารดา ทุกระดับฐานปรารภนาให้มีในตัวบุตรอันดับแรกคือ "ความกตัญญูตเวที" ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อرنันท์ บุญประสิทธิ์ (2522) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างครู-ผู้ปกครอง และงานวิจัยของ วิระวรรณ อามระดิษ (2522:67) ก็พบว่านักเรียนมีความเห็นด้วยว่าศิษย์ควรมีความกตัญญูตเวทีต่อครู-อาจารย์ ลูกควรมีความกตัญญูตเวทีต่อพ่อแม่

สำหรับพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการให้อภัย ซึ่งเป็นคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา จะเห็นได้ว่าเป็นคุณธรรมสำคัญที่ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้คนเป็นคนดี ดังนั้นพฤติกรรมทั้งสองนี้จึงเป็นที่ยอมรับในสังคม

พฤติกรรมการรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าเป็นปฏิริยาาร่วมของการแสดงความกตัญญูตเวทีและการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังนั้นจึงเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการ

ยอมรับว่าดั่งาม ถูกต้อง ควรประพฤติ ปฏิบัติ สำหรับพฤติกรรมการเกรงใจ คนไทยยกย่องว่าเป็น พฤติกรรมที่ดีงาม เป็นสิ่งที่แสดงถึง "ความเป็นผู้ดี" ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในสังคมจึงได้พยายาม ปลุกฝังให้ลูกหลานของตนเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว

3. นักเรียน ครู และผู้ปกครองตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทาง บวก และอาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรม การรักษาสัญญา การเห็นแก่พวกพ้อง และการอวดตน

ในขอการรักษาสัญญา อาจกล่าวได้ว่าในหลักคำสอนของศาสนาทุกศาสนาต่างสอนให้คน เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกงผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง นอกจากนั้นตามทฤษฎีพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ยังได้จัดการทำตามคำมั่นสัญญาไว้ในขั้นที่ 5 รองจากการยึดอุดมคติ สากลซึ่งเป็นขั้นสูงสุด ดังนั้นบุคคลน่าจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทาง ลบต่อพฤติกรรมนี้ แต่จากผลการวิจัยพบว่านักเรียน ครู และผู้ปกครองอาจจะไม่มีปฏิริยาจริย- ธรรมทางลบ และไม่แน่ใจที่จะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมการรักษาสัญญา ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้แม้จะเกิดผลเสียหายแก่ตน และการปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ แม้จะหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติก็ได้ แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันคนในสังคมจะเกิดความลังเลไม่แน่ใจที่ จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อการกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ถ้าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดผล เสียหายแก่ผู้ปฏิบัติ และถ้ามีช่องทางที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติก็ได้ บุคคลก็ยังไม่มีความแน่ใจที่จะมี ปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อผู้ปฏิบัติ ซึ่งในเรื่องนี้ควรได้มีการหาทางแก้ไขโดยให้ความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมนี้ควบคู่ไปกับการให้บุคคลได้เห็นความสำคัญของผลการกระทำที่ เกิดขึ้นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายแม้จะเกิดผลเสียหายต่อผู้ปฏิบัติบ้างแต่ควรได้คำนึงถึง ประโยชน์ส่วนรวมเป็นอันดับแรก

นักเรียน ครู และผู้ปกครองตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวก และอาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมการเห็นแก่พวกพ้อง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากการกระทำพฤติกรรมนี้อาจได้รับผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบ ผลทางบวกเป็นผล ที่ผู้กระทำพฤติกรรมนี้มีโอกาสจะได้รับโดยตรง เช่น ทำให้เป็นที่รักใคร่ของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ จากการกระทำนั้น เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาอีกด้านหนึ่งจะเห็นว่า การเห็นแก่พวกพ้องเป็นการกระทำ ที่อาจทำให้เกิดผลเสียต่อสังคมและส่วนรวม ดังนั้นนักเรียน ครู และผู้ปกครองจึงตัดสินใจไม่ได้ว่า จะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวก และการที่นักเรียน ครู และผู้ปกครองจะไม่มีปฏิริยาจริย- ธรรมทางลบต่อพฤติกรรมนี้แสดงว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะเห็นว่า พฤติกรรมนี้

เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างดี

การอวดตนซึ่งหมายถึงการบอกกล่าวความสามารถพิเศษของตนให้ผู้อื่นทราบ และการแสดงความสามารถพิเศษของตนให้ผู้อื่นรู้เห็นทุกครั้งที่มีโอกาส นักเรียน ครู และผู้ปกครองตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวก ทั้งนี้อธิบายได้ว่าอาจเนื่องมาจากแต่เดิมคนไทยเน้นค่านิยมในด้าน "การอ่อนน้อมถ่อมตน" แต่ในระยะต่อมามีค่านิยมนี้ ได้ลดความสำคัญลงไปด้วย จะเห็นได้จากผลการวิจัยของสุนทรีย์ โคมิณ และ สนิท สมัครการ (2522:78) และประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523:77-79) ที่พบว่า ปัจจุบันคนไทยนิยมยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถสูง เนื่องจากบุคคลดังกล่าวย่อมมีความคิดพิจารณาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลและสติปัญญาความสามารถก่อนที่จะกระทำการต่าง ๆ ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นผลดีแก่ทุกฝ่ายจากค่านิยมในสมัยปัจจุบันที่เน้นให้บุคคลแสดงความรู้ความสามารถ ซึ่งขัดกับค่านิยมที่มีมาแต่อดีตที่ไม่ส่งเสริมให้บุคคลโอ้อวดตนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น เป็นผลให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมการอวดตน แต่เมื่อดูผลของปฏิริยาจริยธรรมทางลบพบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ประเมินปฏิริยาจริยธรรมในระดับ "อาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ" แสดงให้เห็นว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครอง มีแนวโน้มที่จะเห็นว่าพฤติกรรมการอวดตนเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างดีงาม

4. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมการรักษาหน้า การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิงและการประจบ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลทั้งทางบวกและทางลบในระดับความมากน้อยที่ใกล้เคียงกันจนยากแก่การตัดสินแน่นอนลงไปว่าจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและทางลบดีหรือไม่ ผลการวิจัยทำให้เห็นว่าในปัจจุบันคนไทยมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นน้อยกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการศึกษาในปัจจุบันได้เน้นให้มีการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมไทย ตลอดจนได้มีการตื่นตัวในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น เช่น การรณรงค์เพื่อให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมชาย และการรณรงค์เพื่อปราบปรามการทุจริตคดโกงในวงราชการ ซึ่งรวมถึงการประจบสอพลอด้วย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลให้ความคิดและค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อนในด้านที่ดีขึ้น

5. นักเรียน ครู และผู้ปกครองอาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรม การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย และการ

พูด แสดงว่าโดยส่วนรวมนักเรียน ครู และผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าพฤติกรรมเหล่านี้ เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างจะไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร แต่ไม่ถึงขั้นรุนแรงมากนัก จึงประเมินปฏิกริยา จริยธรรมทางบวกในระดับ "อาจจะไม่มีปฏิกริยา" ถ้าพิจารณาถึงผลกระทบที่ตามมาของพฤติกรรม เหล่านี้ก็จะพบว่าก่อให้เกิดผลดีและผลเสียต่อผู้ประพฤติปฏิบัติได้ทั้ง 2 อย่าง ยากแก่การตัดสินใจว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จึงไม่แน่ใจว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

สำหรับใน 2 พฤติกรรมแรก ได้แก่ การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา และ การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวยนั้น ถ้าพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าก่อให้เกิด ผลดี ผลเสีย เฉพาะผู้ที่ปฏิบัติและผู้ได้รับการปฏิบัติเท่านั้น ผลของการกระทำมิได้กระทบกระเทือน บุคคลอื่น ดังนั้นการจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบจึงเป็นเรื่องที่ยากแก่การตัดสินใจ

การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องไม่ควรประพฤติปฏิบัติ เพราะนอกจากจะผิดหลักทางศาสนาแล้วยังผิดจารีตประเพณีอีกด้วย แต่เนื่องจากสังคมไทยใน อดีตยอมรับในเสรีภาพทางเพศของชายมากกว่าหญิง เช่น ถือเป็นเรื่องธรรมดาถ้าผู้ชายจะมีนิสัย เจ้าชู้ หรือการที่ผู้ชายมีภรรยาพร้อมกันหลายคนก็ไม่ถือเป็นเรื่องเสียหาย แต่ถ้าผู้หญิงมีพฤติกรรม ในทำนองเดียวกันจะเป็นเรื่องถูกตำหนิอย่างมาก ดังนั้น นักเรียน ครู และผู้ปกครองจึงประเมิน ปฏิกริยาจริยธรรมในระดับ "อาจจะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกและตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ" ต่อพฤติกรรมนี้

สำหรับพฤติกรรมการพูดคนนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องไม่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างยิ่ง เพราะผิดหลักคำสอนของศาสนาทุกศาสนาที่สอนให้มีสัจจะ ไม่พูดปด หลอกลวงผู้อื่น นักเรียน ครู และผู้ปกครองอาจจะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมนี้ แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีแนวโน้มที่จะไม่สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าว แต่ก็ไม่ถึงขั้นที่รุนแรงมากนัก และยังไม่แน่ใจว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงว่าถ้าไม่รีบหาทางแก้ไขเสียแต่ตอนนี้แล้วต่อไปประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ประชาชนมีคำพูดที่เชื่อถือไม่ได้ ดังนั้นจึงควรหาทางให้คนไทยไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกและให้มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมนี้ในระดับ ที่มีความรุนแรงมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้พฤติกรรมดังกล่าวค่อย ๆ หดไปจากสังคมไทย

6. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง อาจจะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกและอาจจะมี ปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรม การไม่รักษาระเบียบวินัย การใช้กัโบาย การผิดจริยธรรม ทางเพศของหญิง และการอิจฉาริษยา ซึ่งอธิบายได้ว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่

พึงปรารถนาทั้งสิ้น คือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ผิด และไม่ควรประพฤติปฏิบัติ เพราะจะทำให้เกิดผลเสียต่อสังคม จึงเป็นเรื่องน่ายินดีที่คนไทยมีปฏิริยาจริยธรรมในทางไม่ส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว

7. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกแ่ ๆ และอาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรม การเบียดเบียนผู้อื่น และการให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น อธิบายได้ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับในข้อ 6 คือพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม การกระทำพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เกิดผลเสียหายอย่างยิ่ง ดังนั้นนักเรียน ครู และผู้ปกครอง จึงมีปฏิริยาจริยธรรมในทางไม่ส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวให้คงอยู่ในสังคมไทย

เมื่อพิจารณา โดยส่วนรวม (ตารางที่ 10) จะเห็นได้ว่าคนไทยมีปฏิริยาจริยธรรม และแนวโน้มของปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าปฏิริยาจริยธรรมของคนไทยยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก คือส่วนใหญ่ (22 จาก 24 พฤติกรรม) คนไทยจะมีปฏิริยาจริยธรรมในระดับ "อาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรม" "อาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรม" หรือ "ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรม" ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีควรจะได้หาทางส่งเสริมสนับสนุนให้คนไทยมีความกล้าหาญต่อการแสดงปฏิริยาอย่างจริงจังมากกว่านี้ เพื่อให้พฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร คงอยู่ในสังคมต่อไป และพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร ลดลง และหมดไปในที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

ตอนที่ 2 ปฏิริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น
จำแนกตามตัวแปรอิสระ

จากผลการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมุติฐานที่เสนอไว้ดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 "นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 11, 12 และ 13) ปรากฏว่าบุคคลในสถานภาพต่าง ๆ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ($p < .05$ หรือน้อยกว่า) จำนวน 20 พฤติกรรม โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาน้อยกว่าและมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่น และครูมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระด้านสถานภาพของบุคคลมีผลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นค่อนข้างมากเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ความแตกต่างดังกล่าวอธิบายได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 คือระดับอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ รวมทั้งความคาดหวังของสังคมที่มีต่อกลุ่มคนที่มีสถานภาพต่างกันอีกด้วย

การที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมน้อยกว่าและมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา เช่น การรักษาสัญญา การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ การให้อภัย การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น สาเหตุประการแรกเนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับอายุน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างในสถานภาพอื่น กล่าวคือร้อยละ 96.1 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.) ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุระหว่าง 10-13 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กเริ่มคิดตามหลักเหตุผลตามธรรมชาติตามทฤษฎีของพือาเจท์ได้ ดังนั้นความสามารถในการคิดหรือมองสภาพการณ์ต่าง ๆ จึงน้อยกว่าบุคคลในสถานภาพอื่น ในด้านการศึกษาและประสบการณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ได้รับการศึกษาและมีประสบการณ์น้อยกว่าบุคคลในสถานภาพอื่น สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีจำกัด ผู้มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของเด็กวัยนี้ได้แก่พ่อแม่และครูอาจารย์เท่านั้น จึงทำให้มีโอกาสที่จะได้รับรู้ผลของการกระทำต่าง ๆ ที่ซับซ้อนน้อยกว่าบุคคลในสถานภาพอื่น ดังนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาน้อยกว่าและมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา เช่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้อภัย การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การแสดงความกตัญญูต่เวที เป็นต้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับบุคคลิกภาพและอารมณ์ของคนในวัยนี้ คือเป็นวัยที่ยึดถืออุดมคติและปรัชญาชีวิต (ประมวล ดิคคินสัน 2520 : 136) มีความมุ่งมั่นที่จะเห็นสังคมที่ดีที่สุด ดังนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนามากกว่าบุคคลอื่น

ครูมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ การผิศจริยธรรมทางเพศของชาย การผิศจริยธรรมทางเพศของหญิง การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา การเบียดเบียนผู้อื่น และการพุดค ซึ่งอธิบายได้ว่าเนื่องจากครูเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมมากกว่าบุคคลในสถานภาพอื่น มีระดับการศึกษาสูงกว่า ทำให้ได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร ถ้าประพฤติปฏิบัติแล้วจะทำให้เกิดผลเสียต่อสังคม นอกจากนั้นครูยังเป็นผู้ที่ได้คลุกคลีอยู่กับหลักสูตรการเรียนการสอนและเป็นผู้ให้การศึกษอบรมแก่กุลบุตร กุลธิดา ไม่ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่สังคมไม่ปรารถนา ดังนั้นครูจึงมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่ากลุ่มอื่น

นอกจากนั้นยังพบว่าครูมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มในพฤติกรรมการรักษาหน้า มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในพฤติกรรมการรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในพฤติกรรมการรักษาสัญญา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมมีความคาดหวังว่าครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น ดังคำกล่าวที่มักจะได้ยินเสมอ ๆ ในทำนองยกย่องครูเช่น ครูเป็นบุษนียบบุคคล ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ เป็นต้น โดยอาชีพแล้วครูมักเป็นผู้ให้และผู้มีความเสียสละอย่างสูง แต่บางครั้งครูก็ไม่ได้รับการสนองตอบที่ดี เช่น ในด้านเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่าครูเป็นอาชีพที่พอเลี้ยงตัวไม่มีทางร่ำรวย นอกจากนั้นในบางครั้งครูยังไม่สามารถอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบข้างเด็ก ทำให้ครูเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจและขาดความภูมิใจในอาชีพของตน ครูจึงมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นมากกว่ากลุ่มอื่น

สมมติฐานข้อที่ 2 "เพศชายและเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 14) ปรากฏว่าเพศชายและเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$ หรือน้อยกว่า) จำนวน 12 พฤติกรรม โดยเพศชายมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าและมีปฏิริยาทางลบน้อยกว่าเพศหญิงในพฤติกรรมการประจบ การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง การอิจฉาริษยา และการอวดตน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนา และเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าและมีจริยธรรมทางลบน้อยกว่าเพศชายในพฤติกรรม การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย และ

การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระด้านเพศมีผลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่าเพศชาย น่าจะเนื่องมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูซึ่งสังคมไทยเน้นให้เพศหญิงสงบเสงี่ยมเรียบร้อย ให้ความสำคัญร่วมในทุกประการ การยืน เดิน นั่ง นอน จะต้องถูกต้องตามกาลเทศะ ไม่เกะกะตึงตัง ไม่พูดมาก ถ้าไม่ควรพูดไม่ควรออกความเห็นก็ไม่ควรกระทำ ไม่ให้คิดอะไรฟุ้งซ่าน โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ด้านชู้สาว จะต้องรักษานวลสงวนตัว ภูมิใจในศักดิ์ศรีของความบริสุทธิ์ มีความอภัยต่อสิ่งที่ขัดประเพณี (สภาสตรีแห่งชาติ 2519:27) สำหรับเพศชายจะได้รับการอบรมให้มีความแข็งแกร่ง มีการแสดงออกและมีอิสระในตนเองมากกว่าเพศหญิง (วิบูลย์ ธรรมวิทย์ 1968:1-8, ละม้ายมาศ ศรัทศย์ 2510, ไพฑูรย์ เครือแก้ว 2513:190) การปฏิบัติตัวของเพศชายถูกเข้มงวดน้อยกว่าเพศหญิง (กัญญา แสงสุชาติ 2510) ผลของการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันทำให้การประเมินปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น ของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ รัชณี วิเศษสังข์ (2518) ที่ศึกษาจรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพฯ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ผลการวิจัยพบว่าในพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคมโดยทั่ว ๆ ไป เพศหญิงจะตัดสินการกระทำไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย ส่วนในพฤติกรรมที่ยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย เพศหญิงจะตัดสินการกระทำเหล่านั้นไปทางลบมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523:61-72) ยังพบว่า เพศหญิงมีค่านิยมสูงกว่าเพศชายในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ความมีระเบียบวินัย การให้อภัย ความกตัญญูต่อชาติ คุณธรรมและศาสนา แต่ผลการวิจัยครั้งนี้กลับแย้งกับผลการวิจัยของ สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ (2522:85-86) ที่พบว่าเพศหญิงจัดอันดับความสำคัญของ ความเสมอภาค การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย การอ่อนน้อมเชื่อฟังต่ำกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยต่อค่านิยมเหล่านั้นสูงกว่าเพศชายในทุกพฤติกรรม

สำหรับพฤติกรรม การพูดปด การรักษาสัญญา การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น การใช้กลโสมาย การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา การเห็นแก่พวกพ้อง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเบียด-

เป็นผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ การแสดงความกตัญญูทวดที่ การเกรงใจ และการรักษาหน้า พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันนี้สภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก มีผลให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากความจำเป็นด้านเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยต้องประกอบธุรกิจการงานนอกบ้าน ส่งผลให้แนวคิด ทัศนคติ และค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ เปลี่ยนไป มีการตื่นตัวในเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน เพศหญิงได้รับโอกาสในการศึกษา การรับรู้ข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อมวลชน เท่าเทียมกับชาย จึงทำให้ทั้งสองเพศมีการเรียนรู้และได้เห็นผลของการกระทำเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม โดยส่วนใหญ่เหมือนกัน ๆ กัน จึงทำให้มีปฏิริยาจริยธรรมต่อผู้ที่กระทำพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นไปในทำนองเดียวกัน

สมมุติฐานข้อที่ 3 "ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ตารางที่ 15) พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน 23 พฤติกรรม แสดงว่าตัวแปรศาสนาไม่มีอิทธิพลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นซึ่งไม่ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังนี้อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้คือ

1. เนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกันในการอบรมสั่งสอนมนุษย์ให้เป็นคนดี มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรมประจำใจ ตลอดจนชักนำให้มนุษย์ประกอบคุณงามความดีด้วยประการทั้งปวง (ขจัดภัย บुरุษพัฒน์ 2519:115, ระเบียบ ภาวิไล 2525:4-8)

2. เนื่องจากกลุ่มคนที่นับถือศาสนาต่างกันเหล่านี้ล้วนเป็นคนไทยเหมือนกัน เกิดและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน กระบวนการถ่ายทอดและการเรียนรู้ ลักษณะประเพณีวัฒนธรรมและระเบียบสังคม ตลอดจนการปลูกฝังความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน จึงทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาต่างกันมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

สำหรับพฤติกรรมการผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ อธิบายได้ว่าเนื่องจากการผิดจริยธรรม

ทางเพศของหญิงจัดเป็นการผิดประเวณี ซึ่งถือเป็นความผิดทางอาญาในศาสนาอิสลาม และได้มีบทลงโทษที่รุนแรงคือ "สำหรับชายและหญิงที่ยังไม่ได้สมรสและผิดประเวณีให้โบย 100 ที และเนรเทศ 1 ปี สำหรับชายและหญิงที่แต่งงาน แล้วผิดประเวณีก็ให้โบย 100 ที และขังด้วยหินจนตาย" (อิมรอน 2524:72) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมผิดจริยธรรมทางเพศของหญิงมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์

สมมุติฐานข้อที่ 4 "ผู้ที่อาชีพหลักของครอบครัวรับราชการ ใช้แรงงาน ประกอบธุรกิจการค้า และเป็นลูกจ้างเอกชน มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 16, 17 และ 18) ปรากฏว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่างกันมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$ หรือน้อยกว่า) จำนวน 12 พฤติกรรม โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ครอบครัวมีอาชีพหลักรับราชการมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกมากกว่าและมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่ากลุ่มอื่น ทั้งพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาของสังคมได้แก่ การรักษาสัญญา การรักษาคือชื่อเสียงของหมู่คณะ การให้อภัย การรักษาหน้า การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง และการอวดตน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระด้านอาชีพหลักของครอบครัวมีผลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการปฏิบัติงานของผู้ที่รับราชการจะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนทั่วไป ทำให้ได้รู้ ได้เห็น ได้รับทราบการกระทำและเหตุผลการกระทำของบุคคลต่าง ๆ มากกว่าบุคคลในอาชีพอื่น ผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ผู้ที่รับราชการก็จะประเมินว่าบุคคลนั้นดีกว่าการประเมินของบุคคลในอาชีพอื่น ในทางกลับกันผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร ผู้ที่รับราชการก็จะมีความรู้สึกว่าไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควรน้อยกว่าการประเมินของบุคคลในอาชีพอื่น ซึ่งแนวคิดความเชื่อต่าง ๆ ก็จะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกในตนเองเดียวกัน

สำหรับพฤติกรรม การพูด การใช้กโสมบาย การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเบียดเบียนผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ การแสดงความกตัญญูทเวที การคำนึงถึงความอาวุโส การเกรงใจ และการอิจฉาริษา พบว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวแตกต่างกันมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของการศึกษาและความเจริญด้านการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลโดยใช้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ กล่าวคือในปัจจุบันสมาชิกในสังคมไม่ว่า

จะมีอาชีพหลักของครอบครัวอย่างไรต่างก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาเล่าเรียนและการได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ทักษะคติ และค่านิยมของบุคคลไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 5 "ผู้ที่อยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

ผลการวิจัย (ตารางที่ 19, 20 และ 21) พบว่าผู้ที่อยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ หรือน้อยกว่า) จำนวน 23 พฤติกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา น้อยกว่า และ/หรือมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น ดังในพฤติกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การคำนึงถึงความอาวุโส การให้อภัย การแสดงความกตัญญูกตเวที การเกรงใจ แต่มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่า และ/หรือมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่ากลุ่มอื่น ดังในพฤติกรรม การพูดปด การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น การใช้กโสมบาย การประจบ การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง การเบียดเบียนผู้อื่น การไม่รักษาระเบียบวินัย การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง การอิจฉาริษยา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่อยู่ในภาคใต้มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่นดังในพฤติกรรม การพูดปด การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น การเบียดเบียนผู้อื่น การไม่รักษาระเบียบวินัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนาน้อยกว่ากลุ่มอื่น และผู้ที่อยู่ในภาคใต้มีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่น ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. การที่พบว่าผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนา และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนาน้อยกว่ากลุ่มอื่นนั้นอาจเนื่องมาจากลักษณะประจำภาคของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เสียเปรียบผู้ที่อยู่ในภาคอื่น ๆ ในเรื่องสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ คนในภาคนี้ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ยากจนแร้นแค้น

กว่าทุกภาคจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นได้ ทำให้เกิดความท้อแท้ ความลำบากใจที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม การตกอยู่ในสภาพยากจนแร้นแค้น ต้องทำงานหนักอย่างจำเจ มีส่วนให้ผู้ที่อยู่ในภาคนี้แสวงหาความสนุกสนานร่าเริงและปล่อยตนให้เพลินไปกับสิ่งต่าง ๆ ทำให้ขาดความหวังในชีวิต ขาดความกระตือรือร้นหรือความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในชีวิต พอใจความสะดวก ความสนุกสนานมากกว่าสิ่งที่มีระเบียบจริงจัง (ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม 2516:17-20) ดังผลการวิจัยของประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523:61) ที่พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่านิยมในด้านความเป็นระเบียบและการอนุรักษ์นิยมต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับผู้ที่อยู่ในภาคอื่น ๆ และจากการต้องตกอยู่ในฐานะที่ต้อยโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต จากความไม่เอื้ออำนวยของธรรมชาติ ทำให้ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องช่วยตนเองด้วยวิธีอื่น ซึ่งอาจไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมดังในพฤติกรรม การผูกขาด การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น การใช้กลไวยาบาย การประจบ การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย การเบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมเหล่านั้นน้อยกว่ากลุ่มอื่น

2. ผู้ที่อยู่ในภาคนี้ไม่มีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่อยู่ในภาคนี้มีความกระตือรือร้น สนใจในเรื่องความสามารถและความเป็นตัวของตัวเองมาก (ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม 2516:18-19, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2523:68, 103) และเนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวย ทำให้ผู้ที่อยู่ในภาคนี้สามารถแสวงหาความสำเร็จให้ตนเองได้ด้วยความสามารถของตนเอง ไม่จำเป็นต้องอาศัยพึ่งพิงผู้อื่นในทางที่ผิด ดังนั้นผู้ที่อยู่ในภาคนี้ได้จึงมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่ากลุ่มอื่น

สมมุติฐานข้อที่ 6 "ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เขตใน กรุงเทพมหานคร เขตนอก อำเภอเมือง และอำเภอชนบท มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน"

ผลการวิจัย (ตารางที่ 22, 23 และ 24) พบว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เขตใน กรุงเทพมหานคร เขตนอก อำเภอเมือง และอำเภอชนบท มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน 16 พฤติกรรม และมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน 8 พฤติกรรม โดยส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบทมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาน้อยกว่า และ/หรือมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น ดังในพฤติกรรม การให้อภัย การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การรักษาสัญญา การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ ผลที่ปรากฏน่าจะพิจารณาได้ดังนี้

1. ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเขตใน กรุงเทพมหานครเขตนอก อำเภอเมือง และ อำเภอชนบท มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน 16 พฤติกรรม แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยโดยส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายได้ว่า ความแตกต่างในด้านสภาพแวดล้อม ความเจริญทางวัตถุและทางการศึกษา อาจมีผลต่อพฤติกรรมหรือแนวคิดอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมการแข่งขัน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมฤทธิผลทางการเรียน สติปัญญา เป็นต้น แต่ไม่ส่งผลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น จึงทำให้ผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่างกัน มีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน

2. สำหรับผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองแตกต่างกันมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันจำนวน 8 พฤติกรรม โดยส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบทมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาน้อยกว่า และมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่ากลุ่มอื่น ดังในพฤติกรรมการรักษาสัญญา การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ การเกรงใจ ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ สุนทรী โคมิน และสนธิ สัมครการ (2522:91) ซึ่งพบว่าชาวชนบทมีค่านิยมที่เน้นความสำคัญของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเช่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย การแสดงความกตัญญูต่เวที เป็นต้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากอำเภอชนบทมีสภาพแวดล้อมและความเจริญด้านต่าง ๆ ตลอดจนการถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ ไม่แพร่หลายกว้างขวางเท่าอำเภอเมืองและกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบทถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้อื่นได้ง่ายจนอาจทำให้ผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบทมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่าและมีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าผู้ที่อยู่ในอำเภอเมือง กรุงเทพมหานครเขตใน และกรุงเทพมหานครเขตนอก

อย่างไรก็ตามแม้จะพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 มีผลต่อปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับปฏิริยาจริยธรรมจากคะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยวางไว้จะเห็นว่าในหลายพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรอิสระจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกหรือทางลบ อยู่ในระดับเดียวกันและยังพบว่าบางกลุ่มที่มีปฏิริยาจริยธรรมอยู่ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อดูผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟใน ช่วงสุดท้ายแล้วจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตัวอย่างเช่น ปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมการเบียดเบียนผู้อื่น เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรสถานภาพจะพบว่าครูและผู้บริหาร มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกในระดับ- ในขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกใน - - แต่ผลการเปรียบเทียบ

เทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟลพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมนี้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะว่าแม่ครูและผู้ปกครองจะมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกอยู่ในระดับ - ในขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกในระดับ - - แต่คะแนนเฉลี่ยของครูและผู้ปกครองจะอยู่ในช่วงล่างสุดของระดับ - ($\bar{x} = 7.85$ และ 7.52 ตามลำดับ) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในช่วงบนสุดของระดับ - - ($\bar{x} = 7.47, 7.40$ และ 7.20 ตามลำดับ) จึงทำให้ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิเคราะห์ในลักษณะนี้จะพบในทุกตัวแปร ดังรายละเอียดในตารางที่ 26 ถึง 37

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสถานภาพ

พฤติกรรมทางสังคม	1 นร.ป.6	2 นร.ม.3	3 นร.มศ.5	4 ครู	5 ผู้ปกครอง	การทดสอบความ แตกต่างกันรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	++	++	++	<u>4 1 2 5 3</u>
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	++	++	++	<u>4 1 5 2 3</u>
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	++	+	+	+	<u>4 5 1 3 2</u>
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	+	+	+	<u>1 4 2 5 3</u>
การให้อภัย	+	+	+	+	+	<u>1 2 5 4 3</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การแสดงความกตัญญูแก่เวที	+	+	+	+	+	<u>4 5 1 2 3</u>
การเกรงใจ	+	+	+	+	+	- - - - -
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	+	0	0	<u>1 4 2 5 3</u>
การรักษาสัญญา	0	0	0	+	0	<u>1 5 2 3 4</u>
การอวดตน	0	0	0	0	0	- - - - -
การรักษาหน้า	0	0	0	0	0	<u>1 2 3 5 4</u>
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	0	<u>1 5 2 4 3</u>
การประจบ	0	0	0	0	0	<u>1 4 3 2 5</u>

++ จะมีปฏิกริยาทางบวกแน่ ๆ + อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก

- - - - - ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 26 ระดับปฏิบัติการจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสถานภาพ (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 นร.ป6	2 นร.ม.3	3 นร.มศ.5	4 ครู	5 ผู้ปกครอง	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	-	-	-	-	-	- - - - -
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	-	-	-	-	-	<u>3 2 4 5 1</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	-	-	-	<u>1 2 5 3 4</u>
การไม่รักษาระเบียบวินัย	-	-	-	-	-	- - - - -
การใช้กโสมาย	-	-	-	-	-	- - - - -
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	-	-	-	- - - - -
การอิจฉาริษยา	-	-	-	-	-	- - - - -
การพูดปด	- -	-	-	-	- -	<u>1 5 2 3 4</u>
การเบียดเบียนผู้อื่น	- -	- -	- -	-	-	- - - - -
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	- -	- -	- -	- -	- -	- - - - -

- อาจจะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวก
- - จะไม่มีปฏิบัติการจริยธรรมทางบวก แน่ ๆ
- - - - - ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิจัยสุขภาพจิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสถานภาพ (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 นร.ป.6	2 นร.ม.3	3 นร.มศ.5	4 ครู	5 ผู้ปกครอง	การทดสอบความ แตกต่างกันรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	0	0	0	0	0	<u>4 3 1 5 2</u>
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	0	0	0	0	0	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	+	+	0	0	0	<u>4 3 5 2 1</u>
การไม่รักษาระเบียบวินัย	+	+	+	+	+	-----
การใช้กโสมาย	+	0	+	+	+	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	+	+	+	0	+	<u>4 3 2 1 5</u>
การอิจฉาริษยา	+	+	0	0	+	-----
การพูดปด	+	0	0	0	+	<u>4 2 3 1 5</u>
การเบียดเบียนผู้อื่น	+	+	+	+	+	<u>4 1 2 3 5</u>
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	+	+	+	+	+	<u>2 1 3 4 5</u>

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

+

----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านเพศ

พฤติกรรมทางสังคม	1. ชาย	2. หญิง	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	2 > 1
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	----
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	+	----
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	----
การให้อภัย	+	+	2 > 1
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	2 > 1
การแสดงความกตัญญูแก่เวท	+	+	----
การเกรงใจ	+	+	----
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	----
การรักษาสัญญา	0	0	----
การอวดตน	0	0	1 > 2
การรักษาหน้า	0	0	----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	1 > 2
การประจบ	0	0	1 > 2

- ++ จะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก แน่ ๆ   + อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 ---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 28 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านเพศ (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1. ชาย	2. หญิง	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	-	-	---
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	-	-	1 > 2
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	1 > 2
การไม่รักษาระเบียวินัย	-	-	1 > 2
การใช้กโสมาย	-	-	---
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	1 > 2
การอิจฉาริษยา	-	-	1 > 2
การพูดปด	-	-	---
การเบียดเบียนผู้อื่น	-	-	---
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	-	-	---

- อาจจะไม่มืปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ

พฤติกรรมทางสังคม	1. ชาย	2. หญิง	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	--	--	----
การบำเพ็ญประโยชน์	--	--	----
การคำนึงถึงความอาวุโส	-	-	1 > 2
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	-	-	----
การให้อภัย	-	-	----
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	-	-	1 > 2
การแสดงความกตัญญูแก่เวที	-	-	----
การเกรงใจ	-	-	----
การเห็นแก่พวกพ้อง	-	-	----
การรักษาสัญญา	-	-	----
การอวดตน	-	--	2 > 1
การรักษาหน้า	0	0	----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	----
การประจบ	0	0	----

- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
- อาจจะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรม
- 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 29 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านเพศ (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1. ชาย	2. หญิง	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	0	0	---
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	0	0	---
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	0	+	2 > 1
การไม่รักษาระเบียบวินัย	+	+	---
การใช้กโสบาย	+	+	---
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	0	+	2 > 1
การฉ้อฉล	+	+	---
การพูดปด	0	0	---
การเบียดเบียนผู้อื่น	+	+	---
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	+	+	---

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

+ อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านศาสนา

พฤติกรรมทางสังคม	1. พุทธ	2. อิสลาม	3. คริสต์	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	++	-----
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	++	-----
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	+	+	-----
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	+	-----
การให้อภัย	+	+	+	-----
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	+	-----
การแสดงความกตัญญูทวดเวที	+	+	+	-----
การเกรงใจ	+	+	0	-----
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	0	-----
การรักษาสัตย์	0	0	0	-----
การอวดตน	0	0	0	-----
การรักษาหน้า	0	0	0	-----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	-----
การประจบ	0	-	0	-----

++ จะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ

+ อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก

0 ไม่แน่ใจว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก

----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 30 ระดับปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านศาสนา (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1. พุทธ	2. อิสลาม	3. คริสต์	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	-	-	-	---
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	-	-	-	---
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	-	---
การไม่รักษาระเบียบวินัย	-	-	-	---
การใช้กโสมาย	-	-	-	---
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	-	---
การอิจฉาริษยา	-	-	-	---
การพูดปด	-	-	-	---
การเบียดเบียนผู้อื่น	-	-	-	---
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	-	-	-	---

- อาจจะไม่มืปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
- จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 ระดับปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านศาสนา

พฤติกรรมทางสังคม	1. พุทธ	2. อิสลาม	3. คริสต์	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	--	--	-	----
การบำเพ็ญประโยชน์	--	--	--	----
การคำนึงถึงความอาวุโส	-	--	-	----
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	-	-	-	----
การให้อภัย	-	-	-	----
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	-	-	-	----
การแสดงความกตัญญูต่อบุคคล	-	-	-	----
การเกรงใจ	-	-	0	----
การเห็นแก่พวกพ้อง	-	-	0	----
การรักษาสัญญา	-	-	0	----
การอวดตน	-	0	-	----
การรักษาหน้า	0	0	0	----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	----
การประจบ	0	0	0	----

- จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
 - อาจจะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
 ---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 31 ระดับปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านศาสนา (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1. พุทธ	2. อิสลาม	3. คริสต์	การทดสอบความแตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรองลงมา	0	0	0	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ร่ำรวย	0	0	0	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	0	+	0	-----
การไม่รักษาระเบียบวินัย	+	+	0	-----
การใช้กโสมาย	+	+	+	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	+	+	0	<u>3 1 2</u>
การฉ้อฉล	+	+	0	-----
การพูดปด	0	0	0	-----
การเบียดเบียนผู้อื่น	+	+	+	-----
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	+	+	+	-----

- 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
+ อาจจะไม่มืปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านอาชีพหลักของครอบครัว

พฤติกรรมทางสังคม	1 รับ ราชการ	2 ใช้ แรงงาน	3 ธุรกิจ การค้า	4 ลูกจ้าง เอกชน	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	++	++	- - - -
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	++	++	- - - -
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	+	+	+	- - - -
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	+	+	- - - -
การให้อภัย	+	+	+	+	<u>2 3 1 4</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	+	+	<u>3 4 2 1</u>
การแสดงความกตัญญูทวดเทวี	+	+	+	+	- - - -
การเกรงใจ	+	+	+	+	- - - -
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	0	0	<u>3 4 1 2</u>
การรักษาสัญญา	0	0	0	0	<u>3 2 4 1</u>
การอวดตน	0	0	0	0	- - - -
การรักษาหน้า	0	0	0	0	<u>4 3 2 1</u>
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	- - - -
การประจบ	0	0	0	0	- - - -

- ++ จะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ
 + อาจจะไม่ปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 0 ไม่แน่ใจว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 ---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 32 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านอาชีพหลักของครอบครัว (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 รับ ราชการ	2 ใช้ แรงงาน	3 ธุรกิจ การค้า	4 ลูกจ้าง เอกชน	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคน รองลงมา	-	-	-	-	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ ไม่ร่ำรวย	-	-	-	-	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	-	-	<u>4 3 2 1</u>
การไม่รักษาระเบียบวินัย	-	-	-	-	<u>1 3 4 2</u>
การใช้กโสมาย	-	-	-	-	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	-	-	-----
การฉ้อฉล	-	-	-	-	-----
การพุดบด	-	-	-	-	-----
การเบียดเบียนผู้อื่น	---	-	---	-	-----
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	---	---	---	---	-----

- อาจจะไม่มืปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 33 ระดับปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านอาชีพหลักของครอบครัว

พฤติกรรมทางสังคม	1 รับ ราชการ	2 ใช้ แรงงาน	3 ธุรกิจ การค้า	4 ลูกจ้าง เอกชน	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	--	--	--	--	----
การบำเพ็ญประโยชน์	--	--	--	--	----
การคำนึงถึงความอาวุโส	-	-	-	-	----
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	-	-	-	-	----
การให้อภัย	-	-	-	-	<u>1 4 3 2</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	-	-	-	-	<u>1 4 2 3</u>
การแสดงความกตัญญูทวดเวท	-	-	-	-	----
การเกรงใจ	--	--	--	--	----
การเห็นแก่พวกพ้อง	-	-	-	-	----
การรักษาสัญญา	-	-	-	-	<u>1 4 3 2</u>
การอวดตน	--	--	--	--	<u>1 3 4 2</u>
การรักษาหน้า	-	0	0	0	<u>1 2 3 4</u>
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	----
การประจบ	0	0	0	0	----

- จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
- อาจจะไม่ไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ
---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 33 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านอาชีพหลักของครอบครัว (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 รับ ราชการ	2 ใช้ แรงงาน	3 ธุรกิจ การค้า	4 ลูกจ้าง เอกชน	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคน รองลงมา	0	0	0	0	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ ไม่ร่ำรวย	0	0	0	0	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	0	0	+	+	<u>1 2 4 3</u>
การไม่ รักษาระเบียบวินัย	+	+	+	+	-----
การใช้กโสมบาย	+	+	+	+	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	0	+	+	+	<u>1 2 4 3</u>
การอิจฉาริษยา	0	+	+	+	-----
การพูดปด	0	0	0	0	-----
การเบียดเบียนผู้อื่น	+	+	+	+	-----
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	+	+	+	+	-----

- 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
+ อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 34 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านภูมิภาค

พฤติกรรมทางสังคม	1 เหนือ	2 ตะวันออก เฉียงเหนือ	3 กลาง	4 ใต้	5 กทม.	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	++	++	++	<u>2 3 1 5 4</u>
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	++	++	++	<u>2 3 1 5 4</u>
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	+	+	+	+	<u>2 1 5 3 4</u>
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	+	+	+	<u>2 1 3 4 5</u>
การให้อภัย	+	+	+	+	+	<u>2 1 4 3 5</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	+	+	+	-----
การแสดงความกตัญญูทวดเวที	+	+	+	+	+	<u>2 3 1 5 4</u>
การเกรงใจ	+	0	+	+	+	<u>2 1 4 3 5</u>
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	0	+	0	<u>5 1 2 3 4</u>
การรักษาสัญญา	+	0	0	0	0	<u>3 2 5 4 1</u>
การอวดตน	0	0	0	0	0	-----
การรักษาหน้า	0	0	0	0	0	<u>3 2 1 5 4</u>
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	0	<u>5 4 3 1 2</u>
การประจบ	0	0	0	0	0	<u>3 4 5 1 2</u>

- ++ จะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ
 + อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
 ----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 34 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านภูมิภาค (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 เหนือ	2 ตะวันออก เฉียงเหนือ	3 กลาง	4 ใต้	5 กทม.	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคนรอง ลงมา	-	-	-	-	-	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ไม่ ร่ำรวย	-	-	-	-	-	<u>4 5 3 1 2</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	-	-	-	<u>3 4 5 1 2</u>
การไม่รักษาระเบียบวินัย	-	-	-	-	-	<u>4 5 3 1 2</u>
การใช้กิลบาย	-	-	-	-	-	<u>4 5 3 1 2</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	-	-	-	<u>3 4 5 1 2</u>
การฉ้อฉล	-	-	-	-	-	<u>4 3 5 1 2</u>
การพูดปด	-	-	-	-	-	<u>4 3 5 1 2</u>
การเบียดเบียนผู้อื่น	-	-	-	-	-	<u>4 3 5 1 2</u>
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	-	-	-	-	-	<u>4 5 3 1 2</u>

- อาจจะไม่มืปฏิกริยาจริยธรรมทางบวก
- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 35 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านภูมิภาค

พฤติกรรมทางสังคม	1 เหนือ	2 ตะวันออก เฉียงเหนือ	3 กลาง	4 ใต้	5 กทม.	การทดสอบ ความแตกต่าง รายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	--	-	--	--	--	<u>4 5 1 3 2</u>
การบำเพ็ญประโยชน์	--	--	--	--	--	<u>4 5 1 3 2</u>
การคำนึงถึงความอาวุโส	--	--	--	--	--	<u>4 5 3 1 2</u>
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	--	--	--	--	--	<u>4 5 1 3 2</u>
การให้อภัย	--	--	--	--	--	<u>5 4 1 3 2</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	--	--	--	--	--	<u>1 4 5 3 2</u>
การแสดงความกตัญญูแก่เวที	--	--	--	--	--	<u>4 5 1 3 2</u>
การเกรงใจ	--	--	--	--	--	<u>5 4 1 3 2</u>
การเห็นแก่พวกพ้อง	--	0	--	--	--	<u>4 1 3 5 2</u>
การรักษาสัญญา	--	0	0	--	--	<u>1 4 5 2 3</u>
การอวดตน	--	--	0	--	--	-----
การรักษาหน้า	0	0	0	0	0	-----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	0	-----
การประจบ	0	0	0	0	0	<u>1 2 5 3 4</u>

-- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ

- อาจจะไม่มืปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ

----- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 35 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านภูมิภาค (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 เหนือ	2 ตะวันออก เฉียงเหนือ	3 กลาง	4 ใต้	5 กทม.	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าคนรอง ลงมา	0	0	0	0	0	<u>1 2 5 4 3</u>
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ ไม่ร่ำรวย	0	0	0	0	0	<u>1 2 5 3 4</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	0	0	+	+	0	<u>1 2 5 3 4</u>
การไม่รักษาระเบียบวินัย	0	0	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การใช้กโสอบาย	0	0	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	0	0	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การอิจฉาริษยา	0	0	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การพูดปด	0	0	+	+	0	<u>2 1 5 3 4</u>
การเบียดเบียนผู้อื่น	0	+	+	+	+	<u>1 2 5 3 4</u>
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	0	0	+	+	+	<u>2 1 3 5 4</u>

- อาจจะไม่มืปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- + อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 36 ระดับปฏิภนจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสภาพความเป็นเมือง

พฤติกรรมทางสังคม	1 กทม. เขตใน	2 กทม. เขตนอก	3 อ.เมือง	4 อ.ชนบท	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	++	++	++	++	— — — —
การบำเพ็ญประโยชน์	++	++	++	++	— — — —
การคำนึงถึงความอาวุโส	+	+	+	+	— — — —
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	+	+	+	+	<u>4 3 1 2</u>
การให้อภัย	+	+	+	+	<u>4 3 2 1</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	+	+	+	+	— — — —
การแสดงความกตัญญูแก่เวท	+	+	+	+	— — — —
การเกรงใจ	+	+	+	0	<u>4 1 3 2</u>
การเห็นแก่พวกพ้อง	0	0	0	0	— — — —
การรักษาสัญญา	+	0	0	0	<u>2 4 3 1</u>
การอดทน	0	0	0	0	<u>4 1 3 2</u>
การรักษาหน้า	0	0	0	0	— — — —
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	— — — —
การประจบ	0	0	0	0	— — — —

++ จะมีปฏิภนจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ

+ อาจจะมีปฏิภนจริยธรรมทางบวก

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิภนจริยธรรมทางบวก

— — — — ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 36 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสภาพความเป็นเมือง (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 กทม. เขตใน	2 กทม. เขตนอก	3 อ.เมือง	4 อ.ชนบท	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคน รองลงมา	-	-	-	-	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคนที่ ไม่ร่ำรวย	-	-	-	-	<u>1 2 3 4</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	-	-	-	-	-----
การไม่รักษาระเบียบวินัย	-	-	-	-	-----
การใช้กโสมาย	-	-	-	-	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	-	-	-	-	-----
การอิจฉาริษยา	-	-	-	-	-----
การพุดปด	-	-	-	-	-----
การเบียดเบียนผู้อื่น	-	-	-	-	-----
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	-	-	-	-	-----

- อาจจะไม่มียุติกริยาจริยธรรมทางบวก
- จะไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 37 ระดับปฏิริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสภาพความเป็นเมือง

พฤติกรรมทางสังคม	1 กทม. เขตใน	2 กทม. เขตนอก	3 อ.เมือง	4 อ.ชนบท	ค่าทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	--	--	--	--	<u>2 1 3 4</u>
การบำเพ็ญประโยชน์	--	--	--	--	<u>2 1 3 4</u>
การคำนึงถึงความอาวุโส	-	-	-	-	----
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	-	-	-	-	<u>1 2 3 4</u>
การให้อภัย	-	-	-	-	<u>1 2 3 4</u>
การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ	-	-	-	-	----
การแสดงความกตัญญูแก่เวท	-	-	-	-	----
การเกรงใจ	-	-	-	-	----
การเห็นแก่พวกพ้อง	-	0	-	-	----
การรักษาสัญญา	-	-	-	-	<u>3 1 2 4</u>
การอวดตน	-	-	-	0	----
การรักษาหน้า	0	0	0	0	----
การปฏิบัติต่อผู้ชายดีกว่าผู้หญิง	0	0	0	0	----
การประจบ	0	0	0	0	----

-- จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ

- จะไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ

0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบ

---- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 37 ระดับปฏิกริยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรด้านสภาพความเป็นเมือง (ต่อ)

พฤติกรรมทางสังคม	1 กทม. เขตใน	2 กทม. เขตน ก	3 อ.เมือง	4 อ.ชนบท	การทดสอบความ แตกต่างรายคู่
การปฏิบัติต่อลูกคนโตดีกว่าลูกคน รองลงมา	0	0	0	0	-----
การปฏิบัติต่อคนที่ร่ำรวยดีกว่าคน ที่ไม่ร่ำรวย	0	0	0	0	<u>4 1 3 2</u>
การผิดจริยธรรมทางเพศของชาย	+	0	0	0	-----
การไม่รักษาระเบียบวินัย	+	+	+	+	-----
การใช้กโสบาย	+	+	+	+	-----
การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง	+	+	+	+	-----
การอิจฉาริษยา	+	+	+	0	-----
การพูดปด	0	0	0	0	-----
การเบียดเบียนผู้อื่น	+	+	+	+	-----
การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่น	+	+	+	+	-----

- 0 ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีหรือไม่มีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- + อาจจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบ
- ++ จะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางลบแน่ ๆ
- ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อสังเกต

1. โดยส่วนรวมแล้วพบว่าคนไทยมีปฏิริยาจริยธรรมและแนวโน้มของปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนา แต่ระดับปฏิริยาจริยธรรมยังอยู่ในขั้นที่ไม่จริงจังนัก ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรหาทางส่งเสริมสนับสนุนให้คนไทยมีความกล้าหาญต่อการแสดงปฏิริยาจริยธรรมอย่างจริงจังมากกว่านี้ เพื่อให้พฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร คงอยู่ในสังคมต่อไป และพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ดี ไม่ถูก ไม่ควร ลดลงและหมดไปในที่สุด ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

2. จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเพพบว่า บุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ตามตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร มีปฏิริยาจริยธรรมทั้งทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวนหลายพฤติกรรม แต่ความแตกต่างที่พบนี้เป็นเพียงความแตกต่างกันในเชิงปริมาณเท่านั้นมิใช่ความแตกต่างในเชิงคุณภาพ กล่าวคือในพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาเช่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทุกกลุ่มต่างมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและปฏิริยาจริยธรรมทางลบไปในทางส่งเสริมพฤติกรรมนี้เหมือนกัน และในพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมเช่น การให้ร้ายป้ายสีผู้อื่นก็จะพบว่าทุกกลุ่มต่างปฏิริยาจริยธรรมทางบวกและปฏิริยาจริยธรรมทางลบไปในทางไม่ส่งเสริมเช่นเดียวกัน ไม่มีพฤติกรรมข้อใดเลยที่กลุ่มหนึ่งมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางส่งเสริม โดยอีกกลุ่มหนึ่งมีปฏิริยาจริยธรรมไปในทางไม่ส่งเสริม

3. จากการที่พบว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นผู้ใช้แรงงาน ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ และผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบท ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ในตัวแปรเดียวกัน ทั้งสามกลุ่มต่างมีปฏิริยาจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันคือ มีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาน้อยกว่า แต่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบมากกว่าบุคคลอื่น และมีปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนามากกว่า แต่มีปฏิริยาจริยธรรมทางลบน้อยกว่าบุคคลอื่น จึงอาจสันนิษฐานว่าความยากจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน

4. จากการที่สังเกตเห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นผู้ใช้แรงงานและผู้ที่อยู่ในอำเภอชนบท ซึ่งมีระดับการศึกษาน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในตัวแปรเดียวกัน มีปฏิริยาต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นคล้ายคลึงกัน และยังคงคล้ายคลึงกับกรณีที่พบในข้อ 3 จึงอาจ

สันนิษฐานได้ว่า การศึกษาน่าจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีปฏิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่นแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย